

Titulació	Tipus	Curs
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	3
2500256 Antropologia Social i Cultural	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Isabel Graupera Gargallo

Correu electrònic: isabel.graupera@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha pre-requisits

Objectius

Una característica fonamental d'aquest seminari és que constitueix un espai pel debat i l'intercanvi de visions sobre l'encaix de l'antropòleg en l'àmbit de la gestió cultural en un sentit ampli, ja que es vol explorar l'aportació de l'antropologia a la museologia, al col·leccionisme i al disseny de serveis. De fet, el món del patrimoni cultural és un dels camps d'actuació clàssics dels professionals de l'antropologia. El seu treball es desenvolupa principalment en museus, en centres d'interpretació i en l'administració pública sense oblidar les iniciatives d'àmbit privat, cada cop més nombroses. Tanmateix, el patrimoni cultural està experimentant canvis significatius, els quals propicien que s'ampliï la mirada sobre aquest sector i que la seva gestió sigui avui més complexa. Nous professionals irrompen en l'escenari de la gestió cultural com a mostra del desbordament de les fronteres tradicionals entre disciplines.

L'objectiu és revisar i analitzar propostes teòriques i metodològiques des d'una perspectiva antropològica, així com la seva aplicació en l'àmbit del patrimoni, de la gestió cultural i del disseny de serveis. Mitjançant una síntesi històrica de la museologia, de les polítiques de la memòria històrica, dels principis de l'antropologia del disseny, la visita a diferents col·leccions i/o centres d'interpretació del patrimoni, l'estudi de casos, el disseny de projectes culturals, el suport de lectures, la participació a classe i el treball en grup, els estudiants assoliran un coneixement bàsic sobre la pràctica professional dels antropòlegs en l'àmbit del patrimoni i la gestió cultural. Uns recursos que cal tenir en compte per a possibles sortides professionals.

El propòsit del seminari és transcendir els límits disciplinaris històricament contingents i esdevenir un laboratori on, en un entorn segur, assajar propostes d'intervenció antropològica. En aquest sentit, es procurarà col·laborar amb professionals externs vinculats al patrimoni o al disseny. A més, es farà especial èmfasi a la metodologia de l'etnografia virtual, la qual podrà esdevenir el mitjà per desenvolupar la proposta d'intervenció sociocultural que ha de constituir el treball final de l'assignatura.

Competències

Antropologia Social i Cultural

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Demostrar habilitats per treballar de manera autònoma o en equip per tal d'assolir els objectius planificats, en aquest cas en contextos multiculturals i interdisciplinaris.
- Fer servir les eines digitals i interpretar fonts documentals específiques de manera crítica.
- Fer treballs escrits o presentacions orals efectius i adaptats al registre adequat en diferents llengües.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Valorar els problemes epistemològics i metodològics que comporta la dialèctica entre particularisme i comparació.
- Valorar en termes teòrics, metodològics i ètics les recerques antropològiques encaminades a objectius bàsics o orientades a la intervenció.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
2. Aplicar els codis ètics vigents al treball de camp etnogràfic.
3. Classificar i definir els diferents procediments de comparació transcultural.
4. Contextualitzar la recerca feta en relació amb l'estat de la teoria antropològica corresponent.
5. Discriminar els aspectes metodològics específics de les recerques bàsiques.
6. Distingir especificitat etnogràfica i definicions teòriques de dominis i conceptes en els processos comparatius.
7. Explicar el codi deontològic, explícit o implícit, de l'àmbit de coneixement propi.
8. Expressar les idees amb un vocabulari específic adequat a la disciplina.
9. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics.
10. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
11. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
12. Fer un ús ètic de la informació, sobretot quan té caràcter personal.
13. Identificar i aplegar críticament la bibliografia bàsica que ha conformat el camp d'estudi.
14. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, de parentiu, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere, i la teoria antropològica que hi fa referència.
15. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
16. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
17. Pensar críticament i intentar evitar les projeccions etnocèntriques en la construcció de teoria.
18. Planificar la feina de manera efectiva individualment o en grup per a la consecució dels objectius plantejats.
19. Ponderar els riscos i les oportunitats de les propostes de millora tant pròpies com alienes.
20. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
21. Proposar noves maneres de mesurar l'èxit o el fracàs de la implementació de propostes o idees innovadores.
22. Proposar projectes i accions que estiguin d'acord amb els principis de responsabilitat ètica i de respecte pels drets humans i els drets fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
23. Reconèixer les implicacions ètiques de les recerques encaminades a objectius bàsics.
24. Reconèixer les implicacions ètiques de les relacions etnològiques entaulades durant les pràctiques de treball de camp.

25. Relacionar els elements i factors que intervenen en el desenvolupament dels processos científics.
26. Resumir les característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius.
27. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.
28. Treballar en equip respectant les diverses opinions.
29. Valorar la fiabilitat de les fonts, seleccionar dades rellevants i contrastar la informació.

Continguts

El *Seminari de teories i recerques antropològiques avançades* es dividirà en tres blocs temàtics. El primer d'ells el dedicarem a fer una primera aproximació al món del patrimoni (material i immaterial) i la relació d'aquest amb l'antropologia i els antropòlegs avui.

El segon bloc de l'assignatura tractarem un fenomen global molt lligat al patrimoni: el turisme cultural. Recentment, s'ha reconegut el paper que el turisme ha de tenir en el desenvolupament sostenible.

El tercer bloc tindrà una finalitat metodològica: revisarem el disseny d'un projecte cultural o un projecte de disseny de serveis. És una forma de dotar de recursos als estudiants perquè puguin assolir el nivell tècnic necessari per superar el treball final de l'assignatura.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Assistència a conferències, amb preparació prèvia a l'orientació teòrica i discussió posterior	10	0,4	2, 10, 17, 5, 14, 24, 25
Classes teòriques, discussió de lectures comunes i presentació de treballs de grup	40	1,6	2, 10, 9, 4, 23, 25, 27
Proposta de lectures a realitzar per cada grup, en el seu context disciplinar i articulació amb les lectures realitzades pels altres grups	10	0,4	3, 17, 5, 6, 4, 25, 27
Proposta dels textos de lectura general, en el seu context teòric i metodològic	10	0,4	3, 17, 5, 6, 4, 27
Tutories per grup	30	1,2	2, 3, 5, 14, 4, 25
Tipus: Supervisades			
Elaboració de treballs de grup i preparació d'un ppt o d'un document audiovisual per a la presentació a l'aula	30	1,2	10, 9, 25, 27
Tipus: Autònomes			
Elaboració d'assajos individuals que sintetitzin de manera crítica els grans temes discutits al llarg del curs, inclosos els presentats pels diferents grups.	20	0,8	5, 6, 9, 8, 4, 23, 11
Lectura individual de textos i síntesi de temes bàsics i/o problemàtics per a la	20	0,8	17, 5, 14, 23,

discussió a l'aula				27, 26, 11
Lectura individual de textos per al seu debat posterior en grup i exposició a l'aula.	10	0,4		5, 6, 14, 4, 25, 27, 26, 11

1. La lectura dels textos proposats amb caràcter general, que s'acreditarà amb la presentació a classe i s'obrirà un debat amb tot el grup-classe on caldrà assistir. El comentari públic de la lectura haurà d'incloure tres punts que es desenvoluparan en la discussió col·lectiva

2. L'elaboració d'una mostra expositiva que ens portarà a dissenyar, produir i fer difusió d'un projecte professional des de 0 fins a la darrera concreció.

3. Participació en un taller de documentació de col·leccions etnològiques, així com altres pràctiques puntuals proposades a classe que es podran fer de manera individual o grupal.

4. La realització i defensa d'una proposta d'intervenció sociocultural sobre un element, espai, comunitat o institució patrimonial, ja sigui material o immaterial.

El treball dels estudiants consistirà en la participació a les classes, mostrar una actitud proactiva com a membres del grup amb una implicació clara en els treballs col·lectius, llegir per a la data prevista els textos per als debats a l'aula, comprometre's amb l'avenç de la proposta d'intervenció i assistir a les tutories de seguiment.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència a tallers i pràctiques d'aula [treball individual]	15%	20	0,8	3, 17, 5, 6, 9, 14, 4, 23, 27, 26, 11
Lectura i debat en l'aula dels textos proposats	15%	20	0,8	2, 10, 17, 13, 5, 6, 9, 7, 15, 14, 4, 23, 27, 26, 11
Treball en grup 1	40%	50	2	1, 2, 29, 12, 10, 3, 17, 5, 6, 9, 28, 8, 16, 14, 18, 22, 20, 21, 4, 24, 23, 25, 27, 26, 11, 19
Treball en grup 2	30%	30	1,2	1, 2, 12, 10, 17, 9, 28, 8, 16, 18, 22, 20, 21, 4, 24, 23, 19

Aquesta assignatura/mòdul no preveu el sistema d'avaluació única.

Es tracta d'un seminari amb un nombre considerable de crèdits i, per tant, la presència i la participació són obligatòries. En aquest sentit, el propòsit és subdividir el grup classe per treballar en grups petits per tirar endavant la proposta expositiva i maximitzar l'aprenentatge entre iguals. De fet, treballant amb equips atomitzats es disposa de més temps per a la proposta d'intervenció que vol ser un projecte professionalitzador.

L'avaluació s'estructurarà en quatre blocs:

BLOC 1 | Presentació i debat de les lectures obligatòries | 20% | tasca individual i grupal [petits equips de treball]

BLOC 2 | Disseny i producció d'una mostra expositiva | 25% | tasca grupal [tot el grup classe]

BLOC 3 | Proposta d'intervenció sociocultural* | 25% | tasca grupal [petits equips de treball]

BLOC 4 | Examen final | 30% | tasca individual

*Es faran un mínim de 3 tutories de seguiment, les quals seran obligatòries per tal de validar la proposta d'intervenció. Data de presentació: maig 2025

En el cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat i/o participat, com a mínim, en un 30% de les activitats d'avaluació.

REAVALUACIÓ

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a 2/3 parts de la qualificació total.

Per tal d'haver superat l'assignatura cal haver aprovat els mòduls 2, 3 i 4 amb una qualificació mínima de 5.

Serà, per tant, NO AVALUABLE aquell/a estudiant que no hagi completat aquestes proves al llarg del semestre. És per això que es demana assistència i la participació de l'alumnat al llarg de tot el Seminari.

Si l'estudiant és avaluable, però no aprova els mòduls 1 i 4, els podrà recuperar en la data que estableixi la Gestió Acadèmica i que s'informarà al Moodle de l'assignatura amb la presentació de ressenyes de lectures i/o la superació d'una prova escrita. En cas de no superar el bloc 3, s'hauria de reformular la proposta i presentar-la de nou.

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA

PATRIMONI CULTURAL

BALLART, J.; JUAN, J. Gestión del patrimonio cultural. Barcelona: Ariel, 2010.

CANO, J.M. Turismo cultural. Manual del gestor de patrimonio. Córdoba: Almuzara, 2005.

DEL MÁRMOL, C.; FRIGOLÉ, J.; NAROTZKY, S. (eds.). Los lindes del patrimonio. Consumo y valores del pasado. Barcelona: Icaria, 2010.

HERNÁNDEZ, F. El patrimonio cultural: la memoria recuperada. Gijón: Trea, 2002.

QUEROL, M.Á. Manual de gestión del patrimonio cultural. Madrid: Akal, 2010.

ROSELLÓ, D. Diseño y evaluación de proyectos culturales. Barcelona: Ariel, 2008.

SANTACANA, J.; HERNÁNDEZ, F.X. Museología crítica. Gijón: Trea, 2006.

SANTACANA, J.; LLONCH, N. (eds.). El patrimonio cultural inmaterial y su didáctica. Gijón: Trea, 2015.

VVAA. El patrimonio cultural inmaterial. Definición y sistemas de catalogación. Murcia: Comunidad Autónoma de la Región de Murcia, 2008.

TURISME CULTURAL

BARRADO, D.A.; CALABUIG, J. Geografía mundial del turismo. Madrid: Editorial Síntesis, 2001.

DONAIRE, J.A. Turismo cultural. Entre la experiencia y el ritual. Belcaire d'Empordà: Edicions Vitel·la, 2012.

FONT, J. (coord.). Casos de turismo cultural. De la planificación estratégica a la gestión del producto. Barcelona: Ariel, 2004.

- HERRERO, L.C. Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza. Valladolid: Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, 2000.
- LAGUNAS, D. (coord.). Antropología y turismo. Claves culturales y disciplinares. México: Plaza y Valdés, 2007.
- MIRALLES, J.; ROSSELLÓ, A. El turismo sostenible com a eina de cooperació per al desenvolupament. Experiències a Amèrica Central. Palma: Universitat de les Illes Balears, 2009.
- NEL-LO, M.G.; FONT, A. (eds.). Anudar red. Temas pendientes y nuevas oportunidades de cooperación en turismo. Quintana Roo, Tarragona, Cancún: Universidad de Quintana Roo, Universitat Rovira i Virgili, Universidad del Caribe, 2017.
- RAMOS, M. El turismo cultural, los museos y su planificación. Gijón: Trea, 2007.
- SANTANA, A. Antropología y turismo, ¿Nuevas hordas, viejas culturas? Barcelona: Ariel, 2006.

MEMÒRIA ORAL

- BERTAUX, Daniel. Los Relatos de vida: perspectiva etnosociológica. Barcelona: Bellaterra, 2005. (Serie general universitaria; 48). ISBN 847290296X.
- "El enfoque biográfico: su validez metodológica, sus potencialidades". Propositiones. (març 1999), núm. 29, pp. 1-22.
  - "Los Relatos de Vida en el Análisis Social". Historia y Fuente Oral. (1989), núm. 1, pp. 87-96
- CANDAU, Joël. 2002. Antropología de la memoria. Buenos Aires: Nueva Visión
- COELLO DE LA ROSA, Alexandre & Mateo Dieste, Josep Lluís. 2015. "¿Antropología vs. Historia? Una incómoda pareja de baile", Quaderns-e de l'Institut Català d'Antropologia, 20-2, pp. 4-18
- FEIXA PÀMPOLS, Carles. La Ciutat llunyana: una història oral de la joventut a Lleida: 1931-1945. [Lleida]: Diari La Mañana:, DL 1992. (Col·lecció Josep Lladonosa).
- INIESTA, Montserrat. "Historias de vida y ciencias sociales. Entrevista a Franco Ferrarotti". [Recurs electrònic]. Periferia: revista de recerca i formació en antropologia. (desembre 2006), núm. 5, pp. 1-14. ISSN:1885-8996.
  - "La imaginación autobiográfica". [Recurs electrònic]. Periferia: revista de recerca i formació en antropologia. (desembre 2006), núm. 5, pp. 1-44. ISSN: 1885-8996.
- FERRANDO PUIG, Emili. Fuentes orales e investigación histórica: orientaciones metodológicas para crear fuentes orales de calidad en el contexto de un proyecto de investigación. Barcelona: Ediciones del Serbal, 2006. (Res publica; 10). ISBN 84-76285000.
- FERRAROTTI, Franco. "Las historias de vida como método". [Recurs electrònic]. Acta Sociológica. (setembre-desembre 2011), núm. 56, pp. 95--119. ISSN 0186--6028. [Traduït de l'italià]. <<http://www.revistas.unam.mx/>>
- FOLCH MONCLÚS, Rafel. "Cultura popular, patrimoni i etnologia. La recerca en el marc de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya". [Recurs electrònic]. Papers de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural. (2009), núm. 1, pp. 1-38. ISSN 2013--5998. < <http://www.icrpc.cat/ca/publicacions/papers.html>>.
- FRASER, Ronald. Recuérdalo tú y recuérdalo a otros: historia oral de la Guerra Civil Española. Barcelona: Crítica, 2007. ISBN 8484328740.
- "La historia oral como historia desde abajo". Ayer. (1993), núm. 12, pp. 79--92. ISSN: 1137--2227.
- FRIEDMAN, Jonathan. [1994] 2001. Identidad cultural y proceso global. Buenos Aires: Amorrortu Editores
- GRELE, Ronald. "La historia y sus lenguajes en la entrevista de Historia Oral: ¿quién contesta las preguntas de quién y por qué?". Historia y Fuente Oral. (1991), núm. 5, pp. 111-129. ISSN 0214-7610.
- HAMMER, Dean; WILDAVKY, Aaron. "La entrevista semi-estructurada de final abierto: aproximación a una guía operativa". Historia y fuente oral. (1990), núm. 4, pp. 95-116. ISSN 0214-7610.
- INIESTA, Montserrat. "Àgors <<Glocals>>. Museus per a la seva mediació: història, identitats i perplexitats". Mnemòsine. Revista Catalana de Museologia (2006), núm. 3, pàg. 35-50. ISSN 2385-801X.
- PAGE, Shannon. "El participante invisible: el papel del transcriptor". Historia, antropología y fuentes orales. (2002) núm. 28, pp. 153--164. ISSN 1136-1700.
- PRAT, Joan [coord.]. I... això és la meva vida: relats biogràfics i societat. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2004. (Temes d'etnologia de Catalunya; 9). ISBN 84-393-5775-3.
- THOMPSON, Edward P. [1994] 2000. "Historia y antropología", Edward P. Thompson, Barcelona: Agenda para una historia radical Crítica/Historia y Teoría, pp. 15-43.
- VANSINA, Jan. 1968. La tradición oral. Cerdanyola: Labor (Nueva Colección Labor 22).
- VIAZZO, Pier Paolo. 2003. Introducción a la antropología histórica. Lima: Pontificia Universidad Católica del

Perú.

ETNOGRAFIA VIRTUAL

Pérez, C.; Ardèvol, E.; Bertrán, M.; Callén, B. (2003). "Etnografía virtualizada: la observación participante y la entrevista semiestructurada en línea". *Athenea Digital: Revista de Pensamiento e Investigación Social*, 3, 72-92. <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ssoar-64775>

Ardèvol, E.; Gómez-Cruz, E. Digital ethnography and media practices. *The International Encyclopedia of Media Studies: Research Methods in Media Studies*, Volume 7, Fabienne Darling-Wolf (Editor), 2012.

Ardèvol, E.; Lanzeni, D. "Visualidades y materialidades de lo digital: caminos desde la antropología". *Anthropologica*, Vol. 32, N°. 33, 2014, pp. 11-38. ISSN 0254-9212.

Ardèvol, E.; Trabancas, I. "Cartas para la libertad: afectos y acción política en tiempos digitales". *Quaderns-e. Institut Català d'Antropologia*, Núm. 23 (2) Any 2019, pp. 99-113. ISSN 1696-8298.

Ellis, C.; Adams, T.; Bochner, A.: "Autoetnografía: un panorama". *Astrolabio. Revista Internacional de Trabajo Social y Bienestar*, Núm. 14, 2015, pp. 249-273

Guerrero Muñoz, J. "El valor de la auto-etnografía como fuente para la investigación social: del método a la narrativa". *Azarbe. Revista Internacional de Trabajo Social y Bienestar*, Núm. 3, 2014, pp. 237-249.

Mosquera, M. A. "De la Etnografía antropológica a la Etnografía virtual. Estudio de las relaciones sociales mediadas por Internet". *Fermentum. Revista Venezolana de Sociología y Antropología*, vol. 18, núm. 53, setembre-desembre 2008, pp. 532-549.

Montagud Mayor, X.: "Analítica o evocadora: el debate olvidado de la autoetnografía". *FQS. Forum: Qualitative Social Research*, vol. 17, Núm. 3, setembre 2016.

Programari

Word, PowerPoint, Keynote, així com altres programes de maquetació i disseny de presentacions que l'alumnat pugui fer servir.

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(SEM) Seminaris	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt